1523
1892

Eesti maa-rahwa

Kalender

1892

aasta peale.

Tallinnas.

Wäljaandja juurest ja kõige raamatu kauplustest saada.

Eesti maa-rahwa

Kalender

ehk

Täht-Raamat

1892

aasta peale pärast meie

Issanda Jeesuse Kristuse

sündimist.

Sel aastal on 366 pääwa.

SIG. SOC. STUD.
+ESTONORUM+

Tallinnas,
trükitud Lindfors'i pärijate kirjade ja tuluga.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu
38240

Märkide seletus.

● Noor-kuu. ◉ Täis-kuu.
☽ Esimene weerand. ☾ Wiimne weerand.
e. l. enne lõunat. — p. l. päraſt lõunat.
P. Püha. — p. päraſt ehk pääw.

Aasta muutmiſed.

Kewade hakkab 8. Paastu-kuu pääwal kellu 11 p. l. Siis on pääw ja öö ühe pitkuſed.

Suwi hakkab 9. Jaani-kuu pääwal kellu 7 p. l. Siis on meil kõige pitkem pääw.

Sügiſe hakkab 11. Mihkli-kuu pääwal kellu 10 e. lõunat. Siis on jälle pääw ja öö ühe pitkuſed.

Talwe hakkab 10. Jõulu-kuu pääwal kellu 5 e. lõunat. Siis on meil kõige lühem pääw.

Pääwa- ja kuu-warjutamiſed.

Sel aastal on 2 pääwa- ja 2 kuu-warjutamiſt. Nendeſt on meil nähtaw: Eſimene kuu-warjutamine on tühaline ja öösel 29. ja 30. Aprilli wahel. Teine täieline kuu-warjutamine on 23. Octobril wara õhtu.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 10-го Октября 1890 г.

Aastaid arwatakſe tänawu:

	Aastat
Maailma loomiſeſt	5841
Jeeſuſe Kristuſe ſündimiſeſt	1892
Tartu linna ülesehitamiſeſt	862
Ristiuſu Riamaale tulemiſeſt	701
Tallinna ülesehitamiſeſt	673
Pärnu linna alustamiſeſt	637
Raamatude trükkimiſe hakatuſeſt	452
Luteruſe õigeuſu üleswõtmiſeſt	375
Lindworſt trükimaja aſutamiſeſt	259
Wanaſt katkuſt	235
Wäe Brandenburgi minemiſeſt	214
Toompää ärapõlemiſeſt	208
Suureſt näljaſt Riia- ja Tallinna maal	197
Peeterburgi linna ülesehitamiſeſt	189
Teiſeſt katkuſt	182
Eeſtimaa Wene-riigi walitſuſe alla ſaamiſeſt	182
Tartu ſuure kooli aſutamiſeſt	90
Uute rõugete panemiſeſt	89
Prantslaſte Moſkwas olemiſeſt	80
Eeſti-maa priiuſe kuulutuſeſt	75
Riia-maa priiuſe kuulutuſeſt	74
Jumalateenistuſeſt nue kiriku-ſeäduſe järel	58
Meie Keiſri Herra **Aleksandri** III. ſündim.	47
Krimmi ſõa hakatuſeſt	38
Wiimſeſt hinge kirjutuſeſt	40
Wene-maa priiuſe kuulutuſeſt	31
Meie Keiſri Herra **Aleksandri** III. walitſuſe hak.	11
Meie Keiſri Herra **Aleksandri** III. kroonimiſeſt	9

Näärі pääw. — Kristuse ümberlõikamisest. Luuk. 2, 21.

**1 Kesknäd.	Uääri pääw	Aita Jumal!
2 Neljap.	Aabel, Set	
3 Reede	Enok	5, 6, e. l.
4 Laupääw	Metuusala	Selged

P. p. Näärip. Joosepi põgenemine Matt. 2, 13–23.

5 Pühap.	Siimeon	
**6 Esmasp.	3 Kuninga P.	külmad
7 Teisip.	Juljaanus	
8 Kesknäd.	Erart	ilmad.
9 Neljap.	Peatus	
10 Reede	Paawli pw.	5, 22' e. l.
11 Laupääw	Ehwraim	

1. P. p. 3 K. P. — Jeesus 12 aastat wana. Luuk. 2, 41—52.

12 Pühap.	Rein	
13 Esmasp.	Hilaarius	Lumesadused
14 Teisip.	Robert	
15 Kesknäd.	Tiidrik	ilmad.
16 Neljap.	Kiispert	

17 Reede	Tõnise p.	6, 18' p. l.
18 Laupääw	Aksel	

2. P. p. 3 K. P. — Pulmad Kaana linnas. Joan 2, 1—11.

19 Pühap.	Saara	
20 Esmasp.	Waab. Seb.	Tuisused
21 Teisip.	Neetu	
22 Kesknäd.	Madleena	ilmad.
23 Neljap.	Lotta	
24 Reede	Timoteus	11, 19' e. l.
25 Laupääw	Paawli ümb.	

3. P. p. 3 K. P. — Pealikust Kapernaumi l. Matt. 8, 1—13.

26 Pühap.	Polikarpus	
27 Esmasp.	Krisostomus	Lumesadu.
28 Teisip.	Kaarel	
29 Kesknäd.	Saamuel	
30 Neljap.	Aadelgunde	
31 Reede	Ann	9, 18' p. l.

1. k. p. tõuseb p. k. 8,50 m., weereb alla k. 3,29 m.
11. „ 8,33 „ 3,52
21. „ 8,11 „ 4,18

1 Laupääw	Pirita	Külm ilm.

9. P. e. Kr. ül. P. — Wiina mäest. Matt. 20, 1—16.

*2 Pühap.	Küünla pw.	
3 Esmasp.	Hanna	Kanged
4 Teisip.	Weroonika	
5 Kesknäd.	Agaate	lumesadused
6 Neljap.	Toora	
7 Reede	Rihkard	ilmad.
8 Laup.	Saalomon	

8. P. e. Kr. ül. P. — Külwi meheſt. Luuk. 8, 4—15.

9 Pühap.	Polli	☾ 1, 54' e. l.
10 Esmasp.	Kolastika	
11 Teisip.	Eedu	Külm ilm.
12 Kesknäd.	Eilaalia	
13 Neljap.	Elwine	
*14 Reede	Walentin } Wõi	Lumesadu.
*15Laupääw	Waustina } näd	

Paastu Püha. — Pime tee ääres. Luuk. 18, 31—43.

16 Pühap.	Juula	● 5,27' e. l.

17 Esmasp.	Konstantsia	Tuisused
18 Teisip.	Wastla pw.	ja
19 Kesktn.	Tuhka-pw.	lumesadused
20 Neljap.	Eigarius	ilmad.
21 Reede	Jesaias	
22 Laupääw	Peetri pw.	☽ 8,54' p. l.

1. P. Paastus. — Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

23 Pühap.	Miina	
24 Esm.	Madise p.	Kanged
25 Teisip.	Liig pw.	
**26 Kesktn.	Palwe pääw	tuulsed
	Kwatember	
27 Neljap.	Nestor	ilmad.
28 Reede	Leander	
29 Laupääw	Justus	

1. k. p. tõuseb p. k. 7,46 m., weereb alla k. 4,46 m.
11. „ 7,19 „ 5,11
21. „ 6,49 „ 5,34

2. P. Paastus. — Kananea naeset. Matt. 15, 21—28.

1 Pühap.	Albinus	2, 35′ p. l.
**2 Esmasp.	Medea	
3 Teisip.	Kunigunde	
4 Kesknäd.	Adrian	Udused
5 Neljap.	Angelus	
6 Reede	Gottwrid	ilmad.
7 Laupääw	Perpetua	

3. P. Paast. — Kristus ajab kuratid wälja. Luk. 11, 14—28.

8 Pühap.	Pööri pääw.	
9 Esmasp.	Prudentsius	6, 56′ p. l.
10 Teisip.	Mikeus	
11 Kesknäd.	Konstantin	
12 Neljap.	Gregor	Külm annab
13 Reede	Ernst	
14 Laupääw	Sakaarjas	järele.

4. P. Paastus. — Kristus söödab 5000 meest. Joan. 6, 1—15.

15 Pühap.	Matilde	
16 Esmasp.	Aleksander	2, 57′ p. l.

17 Teisip.	Truuta	
18 Kesknäd.	Kaabriel	Wahetlikud
19 Neljap.	Joosep	
20 Reede	Olga	ilmad.
21 Laupääw	Pent	

5. P. Paastus. — Jeesust wisatakse kiwidega. Joan. 8, 46—59.

22 Pühap.	Rahwael	
23 Esmasp.	Tiits	8, 1′ e. l.
24 Teisip.	Kaasimir	
*25 Kesknäd.	Paastu Marja p.	
26 Neljap.	Manuel	Wihmane
27 Reede	Kustaw	
28 Laupääw	Kideon	ilm.

Palmp. P. — Kristuse sisesõitmine. Matt. 21, 1—9.

**29 Pühap.	Palmipuude p.	Pääwapaiste.
30 Esmasp.	Adonis	
31 Teisip.	Tellaus	8, 6′ e. l.

1. k. p. tõuseb p. k. 6,22 m., weereb alla k. 5,59 m.
11. „ 5,52 „ 6,22
21. „ 5,22 „ 6,46

1 Kesknäd.	Karjal. p.	
**2 Neljap.	Suur Ueljap.	Ökülm.
**3 Reede	Suur Reede	
4 Laupääw	Ambroosius	Tuulne.

K. ül. P. — Kristuse ülestõusmine. Mark. 16, 1—8.

**5 Pühap.	1. Ülest. P.	
**6 Esmasp.	2. Ülest. P.	Ilmad
*7 Teisip.	Aaron	
*8 Kesknäd.	Liboorius	7, 40' e. l.
*9 Neljap.	Bogislaus	
*10 Reede	Esekiel	lähwad
*11 Laupääw	Leo	

1. P. p. ül. P. — Kinnipandud uksed. Joan. 20, 19—31.

12 Pühap.	Julius	soojemaks.
13 Esmasp.	Justiinus	
14 Teisip.	Künni pääw	11, 26' p. l.
15 Kesknäd.	Olimpia	
16 Neljap.	Kartisius	Wihma.

17 Reede	Rudolw	
18 Laupääw	Walerian	Wahetlikud

2. P. p. ül. P. — Hea karjane. Joan. 10, 12—16.

19 Pühap.	Tiimon		ilmad.
20 Esmasp.	Jakobina		
21 Teisip.	Adolarius		
22 Kesknäd.	Kajus		8, 51' p. l.
23 Neljap.	Jüri pääw	9. külwi	
24 Reede	Albert		Wihma
25 Laup.	Markuse pw.		

3. P. p. ül. P. — Üürikese aja pärast. Joan. 16, 16—23.

26 Pühap.	Etsekias		
27 Esmasp.	Anastasius	näd.	sajud.
28 Teisip.	Witalis		
29 Kesknäd.	Reimund	8.	
30 Neljap.	Erastus		12, 39' e.l

1. k. p. tõuseb p. k. 4,54 m., weereb alla k. 7,9
11. " 4,26 " 7,34
21. " 3,59 " 7,55m.

1 Reede	Wölbri p.	külmi	Selged
2 Laupääw	Sigismund		

4. P. p. ül. P. — Kristuse äraminemisest. Joan. 16, 5—15.

3 Pühap.	†leidm. pw.	näd.	ilmad.
4 Esmasp.	Wlorian		
5 Teisip.	Kotard		
**6 Kesknäd.	Susanna		
7 Neljap.	Ulrika	7. kül-	4, 32′ p. l.
8 Reede	Tanislaus		
*9 Laupääw	Nigula p.		Wihmased

5. P. p. ül. P. — Õigest palumisest. Joan. 16, 23—30.

10 Pühap.	Kordian	wi näd.	ilmad.
11 Esmasp.	Mamertus		
12 Teisip.	Pankratsius		
13 Kesknäd.	Serwatsius		
**14 Neljap.	Taewa min. (Suur † p.)	6. kül-	7, 29′ e. l.
**15 Reede	Sohwi		Soe.
16 Laupääw	Peregrinus		

6. P. p. ül. P. — Rõõmustajast waimust. Joan. 15, 26—16, 4.

17 Pühap.	Anton	wi näd.	Pehmed
18 Esmasp.	Erich		
19 Teisip.	Wiilip		ja
20 Kesknäd.	Pil		
21 Neljap.	Pontusina	5. kül-	11, 31′ e. l.
22 Reede	Miili		
23 Laupääw	Tesideerius		heitlikud

Nelipühi. — Pühast Waimust. Joan. 14, 23—31.

**24 Pühap.	1. Nelipühi p.	wi näd.	ilmad.
**25 Esm.	2. Nelipühi p.		
*26 Teisip.	Eduard		Wihma
27 Kesknäd.	Kwatember		
28 Neljap.	Wilhelm		ja
29 Reede	Maksimilian	4. kül-	3, 12′ p. l.
30 Laupääw	Wigand		

Kolmainu Jumala P. — Jeesus ja Nikodeemus. Joan. 3, 1-15.

31 Pühap.	Petronella	wi.	Müristamist.

1. k. p. tõuseb p. k. 3,35 m., weereb alla k. 8,19 m.
11. " 3,13 " 8,42
21. " 2,57 " 9

1 Esmasp.	Kotfalk	näd.	Kenad
2 Teisip.	Emma		
3 Kesknäd.	Martellus		
4 Neljap.	Dariius	3. kül.	soojad
5 Reede	Bonifaatsius		
6 Laupääw	Artemius		ilmad.

1. P. p. 3 a. J. P. — Rikas mees ja Laatsarus. Luuk. 16, 19—31.

7 Pühap.	Lukretsia	wi. näd.	☾ 10, 40′ p. l.
8 Esmasp.	Medardus		
9 Teisip.	Pitkem pw.		Pääwa-
10 Kesknäd.	Hans		paiste
11 Neljap.	Parnabas	2. kül.	
12 Reede	Ottomar		● 3, 46′ p. l.
13 Laupääw	Tobias		

2. P. p. 3 a. J. P. — Suurest õhtu söömaajast. Luuk. 14, 16—24.

14 Pühap.	Shenni	wi.	ilmad.
15 Esmasp.	Wiidi pw.		
16 Teisip.	Justina		

17 Kesknäd.	Nikander	näd.	Müristamine
18 Neljap.	Augusta		ja wihma.
19 Reede	Kerwaasius		
20 Laupääw	Wlorentin	1.	☽ 3, 53′ e. l.

3. P. p. 3 a. J. P. — Ärakadunud lambast. Luuk. 15, 1—10.

21 Pühap.	Rael	küllwi näd.	Wäga
22 Esmasp.	Karoliina		
23 Teisip.	Pasilius		
**24 Kesknäd.	Jaani pääw		soojad
25 Neljap.	Webronia		
26 Reede	Jeremias		ilmad.
27 Laupääw	7 magajate p.		

4. P. p. 3 a. J. P. — Olge armulised. Luuk. 6, 36—42.

28 Pühap.	Josua		● 3, 23′ e. l.
29 Esmasp.	Peetri Paw. p.		Wihma sadu.
30 Teisip.	Paawli m. p.		

1. k. p. tõuseb p. k. 2,46 m., weereb alla ½ k. 9,14 m.
11. „ 2,45 „ 9,19
21. „ 2,52 „ 9,14

1 Kesknäd.	Teobald	Wihmased
2 Neljap.	Heina M. pw.	
3 Reede	Korneelius	ilmad.
4 Laupääw	Ulrik	

5. P. p. 3 a. J. P. — Rohke kalasaak. Luuk. 5, 1—11.

5 Pühap.	Anselm	3, 27′ e. l.
6 Esmasp.	Hektor	
7 Teisip.	Temeetrius	
8 Kesknäd.	Kiilian	Pääwa=
9 Neljap.	Kirillus	
10 Reede	7 wenda	paiste
11 Laupääw	Eleonoora	ja

6. P. p. 3 a. J. P. — Wariseride õigusest. Matt. 5, 20—26.

12 Pühap.	Hindrek	1, 10′ e. l.
13 Esmasp.	Mareta pw.	
14 Teisip.	Ponawent	
15 Kesknäd.	Apost. jäg.	kenad
16 Neljap.	August	
17 Reede	Alekſius	foojad
		ilmad.

18 Laupääw	Rosiina	Soe ilm.

7. P. p. 3 a. J. P. — 4000 meest söödetakse. Mark. 8, 1—9.

19 Pühap.	Wridriika	9, 25′ p. l.
20 Esmasp.	Elias	
21 Teisip.	Taaniel	
**22 Keskn.	Maarja Mad.	Heitlikud
23 Neljap.	Oskar	
24 Reede	Kristiina	ilmad.
25 Laupääw	Jaakobi pw.	

8. P. p. 3 a. J. P. — Wale prohwetitest. Matt. 7, 15—23.

26 Pühap.	Anu	1, 37′ p. l.
27 Esmasp.	Marta	
28 Teisip.	Plaato	Pilwetab.
29 Kesknäd.	Olawi pw.	
30 Neljap.	Germanus	Müristab.
31 Reede	Kristwrid	

1. k. p. tõuseb p. k. 3,7 m., weereb alla k. 9,3 m.
11. „ 3,26 „ 8,45
21. „ 3,48 „ 8,23

1 Laupääw	Peetri wang.	Wihma.

9. P. p. 3 a. J. P. — Ülekohtune majapidaja. Luuk. 16, 1—9.

2 Pühap.	Hanibal	
3 Esmasp.	Eleasar	
4 Teisip.	Tominikus	
5 Kesknäd.	Oswald	
*6 Neljap.	Krist. ärasel.	
7 Reede	Aliine	
8 Laupääw	Geerhard	

8, 17′ e. l.

Selged soojad ilmad.

10. P. p. 3 a. J. P. — Jerusalema ärarikkumisest. Luuk. 19, 41-48.

9 Pühap.	Romaanus	
10 Esmasp.	Lauritse pw.	
11 Teisip.	Herm	
12 Kesknäd.	Klaara	
13 Neljap.	Hildebert	
14 Reede	Klementina	
*15 Laupääw	Ruki M. pw.	

12, 38′ p. l.

Müristamine ja wihma.

11. P. p. 3 a. J. P. — Wariserist ja tölnerist. Luuk. 18, 9—14.

16 Pühap.	Isaak	
17 Esmasp.	Wilibald	

Soe ilm.

18 Teisip.	Leeno	
19 Kesknäd.	Seebald	
20 Neljap.	Pärnard	
21 Reede	Rut	
22 Laupääw	Wilibert	

3, 8′ p. l.

Ilusad soojad

12. P. p. 3 a. J. P. — Kurdist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.

23 Pühap.	Sakeus	
24 Esmasp.	Pärtli pw.	
25 Teisip.	Ludwig	
26 Kesknäd.	Irenäus	
27 Neljap.	Gebhard	
28 Reede	Augustiin	
*29 Laupääw	Joan. huk.	

10, 47′ p. l.

ja suwised ilmad.

13. P. p. 3 a. J. P. — Preestrist ja Lewitist. Luk. 10, 23—37.

**30 Pühap.	Benjamin	
31 Esmasp.	Rebeka	

Tuleb wihma.

1. k. p. tõuseb p. k. 4,9 m., weereb alla k. 7,59 m.
11. " 4,36 " 7,27
21. " 4,58 " 6,58

1 Teisip.	Ekidius	
2 Kesknäd.	Liisa	2, 29′ p. l.
3 Neljap.	Berta	Wahetlikud
4 Reede	Kai	
5 Laupääw	Mooses	ilmad.

14. P. p. 3 a. J. P. — Kümnest pidalitõbisest. Luuk. 17, 11—19.

6 Pühap.	Magnus	Udune
7 Esmasp.	Reegina	
*8 Teisip.	Maarja sünd.	ja
9 Kesknäd.	Pruno	2, 56′ e. l.
10 Neljap.	Albertiine	
11 Reede	Pöörі pw.	
12 Laupääw	Siirus	wilu.

15. P. p. 3 a. J. P. — Mammonast. Matt. 6, 24—34.

13 Pühap.	Amaatus	
*14 Esm.	† ülendam.	Tuulsed
15 Teisip.	Nikodeemus	
16 Kesknäd.	Kwatember	ilmad.

17 Neljap.	Josepiina	7, 59′ e. l.
18 Reede	Gottlob	
19 Laupääw	Werner	Ilm

16. P. p. 3 a. J. P. — Naini linna surnust. Luuk. 7, 11—17.

20 Pühap.	Emil	pörab.
21 Esmasp.	Matteuse pw.	
22 Teisip.	Moorits	Wihma.
23 Kesknäd.	Elwiira	
24 Neljap.	Joan. saam.	7, 51′ e. l.
25 Reede	Kleowas	
*26 Laupääw	Joan. õpet.	Wilud

17. P. p. 3 a. J. P. — Weetõbisest. Luuk. 14, 1—11.

27 Pühap.	Adolw	tuuled.
28 Esmasp.	Wentsel	
**29 Teisip.	Mihkli pw.	
30 Kesknäd.	Hiroonimus	11, 17′ p. l.

1.	k. p.	tõuseb p. k.	5,24 m.,	weereb alla k.	6,27 m.
11.	„		5,47 „		5,56
21.	„		6,11 „		5,26

*1 Neljap.	Maarja k. p.	Öökülmad
2 Reede	Woldemar	
3 Laupääw	Jairus	ilmad.

18. P. p. 3 a. J. P. — Suurem käsk. Matt. 22, 34—46.

**4 Pühap.	Lõikuse p.	Wilud
5 Esmasp.	Wriidebert	ja
6 Teisip.	Luisa	tuulsed
7 Kesknäd.	Maali	
8 Neljap.	Tomaasia	8, 4′ p. l.
9 Reede	Tioniisius	
10 Laupääw	Arwid, Mai	ilmad.

19. P. p. 3 a. J. P. — Alwatud inimesest. Matt. 9, 1—8.

11 Pühap.	Purkard	
12 Esmasp.	Walwriid	Wihmased
13 Teisip.	Tereesia	
14 Kesknäd.	Kalikstus	ilmad.
15 Neljap.	Hedo	
16 Reede	Kallus	11, 6′ p. l.
**17 Laup.	Ida	

20. P. p. 3 a. J. P. — Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.

18 Pühap.	Luukase pw.	
19 Esmasp.	Luutsius	Wihmane
20 Teisip.	Welitsian	
21 Kesknäd.	Matteuse p.	tuulne ilm.
*22 Neljap.	Kaasani M. p.	
23 Reede	Sewerin	5, 29′ p. l.
24 Laupääw	Salome	

21. P. p. 3 a. J. P. — Kuninga mehe pojast. Joan. 4, 47—54.

**25 Pühap.	Luteruse usu õiendam. P.	Wihma
26 Esmasp.	Amandus	ja
27 Teisip.	Kapitolin	
28 Kesknäd.	Siimon Jud.	rahed.
29 Neljap.	Engelhard	
30 Reede	Aabsalon	11, 41′ e. l.
31 Laupääw	Wolwgang	

1. k. p. tõuseb p. k. 6,34 m., weereb alla k. 4,57 m.
11. „ 6,59 „ 4,29
21. „ 7,25 „ 4,02

22. P. p. 3 a. J. P. — Kawalast sulasest. Matt. 18, 23—35.

1 Pühap.	Pühade pw.	
2 Esmasp.	Hingede pw.	Sõkülm.
3 Teisip.	Gottliib	
4 Kesknäd.	Ot	
5 Neljap.	Plandiina	Tuulne.
6 Reede	Käsper	
7 Laupääw	Paltasaar	2, 59' p. l.

23. P. p. 3 a. J. P. — Kohtu rahast. Matth. 22, 15—22.

8 Pühap.	Klaudius	
9 Esmasp.	Joobst	Wilu
10 Teisip.	Mart. Luther	
11 Kestu.	Mart. Piisk.	ja
12 Neljap.	Joonas	
13 Reede	Arkaadius	rahed.
**14 Laup.	Priidik	

21 P. p. 3 a. J. P. — Jairuse tütrest. Matt. 9, 18—26.

15 Pühap.	Leopold	12, 7' p. l.
16 Esmasp.	Edmund	

17 Teisip.	Hugo	
18 Kesknäd.	Gelaasius	Udune.
19 Neljap.	Liisbet	
20 Reede	Aamos	Saeab lund.
*21 Laupääw	Maarja ohw.	

25. P. p. 3a. J. P. — Hirmsast häwitamisest. Matt. 24, 15—28.

**22 Pühap.	Surn. mäl. p.	3, 57' e. l.
23 Esmasp.	Klements	
24 Teisip.	Joosias	Lume-
25 Kesknäd.	Kadrina p.	
26 Neljap.	Konrad	sadu
27 Reede	Jetta	
28 Laupääw	Künter	ja tuisk.

1. Kr. tulem. P. — Kristuse sisseseõitmine. Matt. 21, 1—9.

29 Pühap.	Ewert	4, 9' e. l.
30 Esmasp.	Andrese pw.	

1. k. p.	tõuseb p. k.	7,52 m.,	weereb alla k.	3,37 m.
11.	"	8,18	"	3,14
21.	"	8,39	"	3,01

1 Teisip.	Aarend	
2 Kesknäd.	Kandidus	Külmad
3 Neljap.	Taali	
4 Reede	Parbo	talwe ilmad.
5 Laupääw	Sabina	

2. Kr. tulem. P.—Wiimse pääwa tähtedest. Luk. 21, 25—36.

**6 Pühap.	Nigula pw.	
7 Esmasp.	Antoonia	9, 53′ e. l.
8 Teisip.	Maarja saam.	
9 Kesknäd.	Joahim	Tuisk.
10 Neljap.	Judit	
	Lühem pääw.	
11 Reede	Els	Lumesadu.
12 Laupääw	Ottilia	

3. Kr. tulem. P.— Joannes wangi-tornis. Matt. 11, 2—10.

13 Pühap.	Luutsia	
14 Esmasp.	Nikaasius	11, 2′ p. l.
15 Teisip.	Joanna	
16 Kesknäd.	Kwatember	Paras külm.

17 Neljap.	Ignaatsius	Lumesadu.
18 Reede	Maarja saam.	
19 Laupääw	Lot	Külm ilm.

4. Kr. tul. P. — Joannese tunnistus. Joan. 1, 19—28.

20 Pühap.	Aabram	
21 Esmasp.	Tooma pw.	3, 21′ p. l.
22 Teisip.	Peata	
23 Kesknäd.	Dagobert	Ilmad
24 Neljap.	Aadam ja Eewa	
**25 Reede	Jõulu 1 Püha	lähwad
**26 Laup.	Jõulu 2 Püha	külmemaks.

P. p. J. P. — Jeesus seletab langemisest. Luk. 2, 33—40.

*27 Pühap.	Joan. Ewang.	Selged
28 Esmasp.	Süüta laste pw.	
29 Teisip.	Noa	12, 8′ e. l.
30 Kesknäd.	Taawet	
31 Neljap.	Silwester	ilmad.

1. k. p.	tõuseb p. k.	8,53 m.,	weereb alla k.	2,56 m.
11.	"	9,01	"	2,58
21.	"	9,03	"	3,07

Postide minemine ja tulemine Kubermangu posti-kontoris Tallinnas.

Postid lähwad Peterburgi, Tartu ja Riiga: igap. ja wiiwad kõik ramatud ja pakid, kell 9 õhtu; Baltiski iga pääw 10,30 hom.; Perno: Esmaspääw ja Neljaspääw 12 l. a.; Plesku ja Paide: iga pääw 9 p. l.; Hapsalu ja Wirtsu (Werder): Teisip., Reede ja Laup. 1; — Postid tulewad iga pääw Peterburgist, Tartust ja Riast, mis kõik ramatud ja pakid toowad 8,23 hom.; Baltiskist: iga pääw 8,57 õhto; Pärnust: iga Teisip., Kesku. ja Laup. 10 hom.; Plesku linnast: igapääw 9 õhtu; Paidest tulewad Postid: Teisip., Neljasp., Reede ja Laup.; Hapsalust ja Wirtsu jaamast: iga Kesku., Laup. ja Pühapääwal.

Kihelkonna postid. Hageri, Narwa ja Juuru: Laia uulitsas Nr. 62, Haase majas. — Jüri kihelkonda: Chr. Rotermann, Wene turu lähidal promenadi ääres. — Kurnale: Florelli pood, wana turul. — Harku ja Hüüru: Paul Meyer, Pitka uulitsas.

Kroonupühad,

mis uue kiriku-seaduse järele ka Maakirikutes nenda kui Paastu jutluse pääwad tulewad pidada:

1) Küünla-kuu 26. p. Meie suure Keisri Herra **Aleksander Aleksandrowitsi** sündimise pääw.
2) Paastu-kuu 2. p. Meie suure Keisri Herra **Aleksander Aleksandrowitsi** walitsuse hakatuse pääw.
3) Lehe-kuu 6. p. Tsesarewitsi Suurewürsti **Nikolai Aleksandrowitsi**, Weneriigi Aunjärjepärija sünd. pääw.
4) Lehe-kuu 15. p. **Meie suure Keisri herra Aleksandre III.** troonimise pääw.
5) Heina-kuu 22. p. Meie suure Keisri Proua **Maria Weodorowna** nime pääw.
6) Lõikuse-kuu 30. p. Meie suure Keisri Herra **Aleksander Aleksandrowitsi** nime pääw.

7) Wiina-kuu 17. p. Meie suure Keisri perekonna surmast pääsemise pääw.
8) Talwe-kuu 14. p. Meie suure Keisri Proua **Maria Weodorowna** sündimise pääw.
9) Jõulu-kuu 6. p. Tsesarewitsi Suurewürsti **Nikolai Aleksandrowitsi**, Wene-riigi Aunjärjepärija nime p.

Keisri Herra Sugulselts.

Aleksander III. Aleksandrowits, kõige Wene-riigi walitseja ja Keiser, Pohla-maa Kuningas j. n. e., sünd. 26. Küünla-k. p. 1845, walitseb 2sest Paastu-k. p. 1881. Kroonitud 15. Lehe-kuu p. 1883 a.

Maria Weodorowna, Keisri Proua, Daani Kuninga tütar, sünd. 14. Talwe-k. p. 1847.

Nende lapsed:

1) **Nikolai Aleksandrowits**, Tsesarewits, Suurwürst ja Wene-riigi Aunjärjepärija, s. 6. Lehe-k. 1868.
2) **Georg Aleksandrowits**, Suurw., s. 27. Jüri-k. 1871.
3) **Ksenia Aleksandrowna**, Suurwürsti Printses, sünd. 25. Paastu-k. 1875.
4) **Mihail Aleksandrowits**, Suurwürst, sündinud 22. Talwe-k. 1878.
5) **Olga Aleksandrowna**, Suurwürsti Printses, sünd. 1. Jaani-k. 1882.

Keisri herra wennad ja õed:

1) **Wladimir Aleksandrowits**, Suurwürst, sündinud 10. Jüri-kuu pääwal 1847, tema proua **Maria Pawlowna**, Meklenburg-Swerini Printses, sünd. 2. Lehhe-k. p 1854.

Nende lapsed:

Kürill Wladimirowits, Suurwürst, sündinud 30. Mihkli-kuu 1876.
Boris Wladimirowits, Suurw., s. 12. Talwe-k. 1877.
Andrei Wladimirowits, Suurw., s. 2. Lehe-k. 1879.
Helene Wladimirowna, Suurwürsti Printses, sünd. 18. Nääri-k. 1882.

2) **Aleksei Aleksandrowits,** Suurwürst, sünd. 2. Näärikuu pääwal 1850.

3) **Maria Aleksandrowna,** Suurwürsti Printses, sündinud 5. Wiina-kuu p. 1853, Englandi Printsi **Alfred** Edinburgi Herzogi proua, sünd. 25. Heina-k. p. 1844.

4) **Sergei Aleksandrowits,** Suurw, s.29.Jüri-kuu p.1857, tema proua Printses Elisabeth v. Hessen.

5) **Paul Aleksandrowits,** Suurw., s.21. Mihkli-kuu p.1860 lesk 12. Mihkli-kuu p. 1891 a. saadik.

Tema lapsed:

Maria Pawlowna, Suurw. Printses, s. 6. Jürik 1890.
Dmitri Pawlowits, Suurw., s. 6. Mihkli-k. 1891.

Keisri herra onud ja tädid:

1) **Konstantin Nikolajewits,** Suurw., s. 9. Mihkli-k. p. 1827. Tema Proua **Aleksandra Josepowna,** Saksen-Altenburgi Printses, sündinud 26. Jaani-kuu pääwal 1830.

Nende lapsed, Suurwürstid:

Nikolai Konstantinowits, sünd. 2. Küünla-kuu p. 1850.
Olga Konstantinowna, sünd. 22. Leikuse-k. p. 1851, laulatati 15. Oktobri-kuu pääwal 1867, Greekamaa Kunninga Georgiose prouaks.
Weera Konstantinowna, s. 4. Küünla-k. 1854, Herzog **Wilhelm Eugen** Würtembergi lesk, s. 8. Leikuse-k. 1846.
Konstantin Konstantinowits, s. 10. Leikuse-kuu p. 1858, tema proua Printses Elisabeth Sachsen-Altenburgi.

Nende lapsed:

Iwan Konstantinowits, Würst Keisri sugust, sünd. 23. Jaani-k. 1886.
Gabriel Konstantinowits, Würst Keisri sugust, sünd. 3. Heina-k. 1887.
Tatiana Konstantinowits, Printses Keisri sugust, sünd. 11. Näärik. 1890.
Konstantin Konstantinowits, Würst Keisri sugust, sünd. 20. Jõulu-k. 1890.
Dmitri Konstantinowits, sünd. 1. Jaani-kuu p. 1860

2) **Aleksandra Petrowna,** Holstein-Oldenburgi Printses, s. 21. Lehe-k. 1838, Suurw. **Nikolai Nikolajewits'i** lesk 13. Jüri-k. 1891 a. saadik.

Nende lapsed:

Nikolai Nikolajewits, Suurw., s. 6. Talwe-kuu p. 1856.
Peter Nikolajewits, Suurwürst, s. 10. Näärik. p. 1864.
Tema proua **Militsa Nikolajewna,** Montenegro printses.

3) **Mihail Nikolajewits,** Suurw., s. 13. Wiina-k. p. 1832, lesk 31. Paastu-k. p. 1891 a. saadik.

Tema lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurw., s. 14. Jüri-kuu p. 1859
Anastasia Mihailowna, Suurwürsti Printses, sünd. 16. Heina-k. p. 1860; laul. Meklenburg-Sweriini kuningl. Printsi **Pridik Prantsi** prouaks.
Mihail Mihailowits, Suurw., s. 4. Wiina-kuu p. 1861.
Georg Mihailowits, Suurw., s. 11. Lõikuse-k. 1863.
Aleksander Mihailowits, Suurw., s. 1. Jüri-k. 1866.
Sergei Mihailowits, Suurw., s. 25. Mihkli-k. p. 1869.
Aleksei Mihailowits, Suurw., s. 16. Jõulu-k. 1875.

4) Suurwürsti Printses **Olga Nikolajewna,** sündinud 30. Leikuse-kuu 1822, Würtembergi Kuninga **Karl Wridrik Aleksandri** lesk 24. Mihkli-k. 1891 a. saadik.

5) **Katarina Mihailowna,** s. 16. Leikuse-k. 1827, laulatati 4. Webruari-k. 1851 Meklenburg-Streelitsi Hertsogi Georg August Ernst Adolw Karel Ludwigi prouaks.

Würstid ja Printsessid Romanowski, Leihtenbergi Hertsogid ja Hertsog-Printsessid:

Printses **Maria Maksimilianowna,** sünd. 4. Wiina-kuu pääwal 1841, laulatati 30. Juni-kuu pääwal 1863 Baadeni Prints Ludwig Willem Augusti prouaks.
Würst Nikolai Maksimilianowits, s. 23. Heina-k. 1843.
Printses **Eigenia Maksim.,** s. 20. Paastu-k. 1845, Oldenburgi Prints **Aleksandri** proua, s. 2. Lehe-k. 1844.
Würst Eigen Maksimilianowits, s. 27. Näärik. 1847.

Würst **Georg Maksimilianowits**, sünd. 17. Küünla kuu pääwal 1852; tema proua **Anastasia Nikolajewna**, Montenegro printses.

Hobuse-, weikse- ja kauba-laadad.

Laadapidamise pääwad.

Nääri-kuul:

7. Orgita mõisas 2 pääwa.
7. Tartu linnas 3 näd.
7. Riia linnas 3 p.
9. Wõru linnas 3 p.
10. Haapsalu linnas 2 p.
11. Jõelehtmes.
17. Koloweres 2 p.
Raplas, 3. Reede p Nääri p. 2 p.
25. Pärnu linnas 2 p.
25. Willandi linnas 3 p.
25. Wolmari linnas 6 p.
28. Rakwere linnas 2 p.

Küünla-kuul:

2. Baltiskis 2 p.
2. Wõrul 2 p.
2. Walga linnas 8 p.
3. Willandis 8 p.
3. Keblastes 2 p.
3. Paides 3 p.
4. Tartus 2 p.
6. Narwas 4 p.
10. Kuresaare linnas 3 p.
12. Sooniste mõisas 1 p.
15. Riias 8 p.
15. Willandis 3 p.
18. Jõhwis 2 p.
Lihulas, Esmasp. p. Paastu 3 p.
20. Oiso m. 2 p.
22. Wõrul 8 p.
23. Sutleppas (Hageris) 2 p.
24. Wana-Kulbenis 1 p.
25. Wolmris 2 p.
26. Kiwilus 2 p.
Audras, Reede e. Wastla p. 2 p.

Paastu-kuul:

3. Raka mõisas 2 p.
Keila kiriku juures, Esmasp. ja Teisip. p. 3 p. Paastus.
9. Lackweres 2 p.
14. Kellamäe mõisa juures Saaremaal, 1 p.
15. Wask-Narwas 3 p.
Walgutas Neljapääw enne suurt Neljapääwa 2 p.
15. Kokora m., Kallaste k. 2 p.
Palmsi mõisas, Kesknädal pär. Ülestõusmise P., 3 p.
Paides, esimesel Neljapäewal p. Ülestõusmise Püha, 2 p.
Willandis, 1. Neljapäewal p. Ülestõusmise Püha, 1 p.
Lihulas, 4. ja 5. p. pärast Ülestõusmise Püha.

Jüri-kuul:

Rakweres, Esmasp. ja Teisip. pär. Krist. Ülest. P., 2 p.
Wiitna kõrtsi juures, Palmsi waldas, Kesknädal, Neljapääw ja Reede p. Ülest. P.
10. Wõrus 2 p.
10. Watla mõisas, 2 p. Kui see pääw Suure nädali ehk Lihawõte pühade peale langeb, siis wiimase paastu-n. Reedel ja Laupääwal.
19. Alamustenis 1 p.
23. Anija mõisas, Soodla kõrtsi juures 2 p.
20. Pühajärwe mõisas 2 p.
20. Illingis (Misu) 1 p.

Lehe-kuul:

1. Karilatsis (Põlwa kihelkondas) 2 p.
9. Wõõbsus (Räpina kihelkondas) 1 p.

Jaani-kuul:

10. Mustwee alewis 2 p.
11. Wõrru linnas 7 p.
17. Rakweres 2 p.
20. Paides 2 p.
20. Palmsi mõisas 3 p.
20. Tallinnas 2 näd.
20. Riias 3 näd.
20. Wõrul 2 p.
20. Wiitna kõrtsi juures 3 p.
22. Willandis 2 p.
27. Walkas 2 p.
27. Tallinnas, willa laat, 8 p.
29. Tarwastu mõisas 2 p.
29. Tartus 2 p.

Heina-kuul:

2. Pärnus 2 p.
2. Karkuse mõisas 2 p.
10. Kuresaares, saksa l. 10 p.
20. Riias, willa laat, 3 p.
20. Pärnus, saksa laat, 3 n.
26. Wolmris 2 p.

Lõikuse-kuul:

1. Seere mõisas (Saaremaal) 3 p.
6. Adseli mõisas 2 p.
10. Moisakatsi (Põlwes) 2 p.
10. Walgas 2 p.
10. Lemsalis 2 p.
15. Helmes 2 p.
20. Riias 3 p.
24. Ruhjas 2 p.
24. Rossi mõisas 2 p.
24. Wastsem. (Willandim.) 2 p.
24. Kose mõisas 2 p.
27. Uue mõisas 2 p.
28. Wõrul 2 p.
28. Killingi m. (Saardes) 2 p.
28. Kose ja Roose (Rõuges) 2 p.
29. Edepere-kõrtsi juures (Wändra kih.) 2 p.

Mihkli-kuul:

1. Torgu m. (Saarem.) 2 p.
1. Kuresaares 3 p.
1. Oiso mõisas 2 p.
2. Abjas 2 p.
2. Tammistes 2 p.
2. Räpinas 2 p.
5. Ruhjas 2 p.
5. Sindis 2 p.
6. Takerperes 2 p.
8. Rõuges 1 p.
8. Põlwas 1 p.
8. Tartus 2 p.
9. Kastnas 1 p.
9. Purtniku-m. 1 p.
10. Paides 2 p.
10. Sügaweres 2 p.
10. Muhu Suure-m. 2 p.
10. Oldres 2 p.
10. Käu-mõisas 1 p.
10. Mõmiste-mõisas 1 p.
10. Patküla-mõisas 1 p.
13. Wana-Antsmõisas 2 p.
13 Põraweres 2 p.
14. Antsu-mõisas 1 p.
14. Haapsalus 2 p.
15. Põltsamaal 2 p.
15. Sallatsi-mõisas 1 p.
15. Koorte-mõisas 1 p.
16. Kirumpääl 2 p.
Uue mõisa (Kusal) 3 p. 3. Teisip. Mihkli-kuul.
17. Koloweres 2 p.
18. Audrus 2 p.
19. Heltermaal (Hiiom.) 2 p.
20. Narwas 3 p.
20. Wändras 2 p.
21. Sännas 1 p.
22. Baltiskis 2 p.
22. Jõhwis 3 p.
22. Palmsis (Wiitna kõrtsi juures) 3 p.
Pärnus, Esmasp. ja Teisip. enne Mihkli päewa 2 p.
24. Libulas 3 p.
24. Sutlepas (Hageris) 2 p.
24. Willandis 2 p.
24. Wõrul 2 p.
26. Tallinnas 3 p.
26. Kuresaares 2 p.
29. Keblastes 3 p.
29. Keilas 3 p.
29. Rawanurmes 2 p.
29. Mihkli-kiriku juures 1 p.
Wastseliinas Mihkli-pääwal, Raawanurme-laat.

Wiina-kuul:

1. Nissi kiriku j. 2 p.
1. Kaarma Suures-mõisas (Saaremaal) 3 p.
2. Wastsemõisas 2 p.
2. Rakweres 3 p.
4. Koloweres 2 p.
Raplas, 1. Reede p. Mihkl p. 2 p.
4. Wirkenis (Ruhjas) 2 p.
4. Pühajärwes (Nuustaku l.) 2 p

5. Awinurmes 2 p.
5. Wõõbsus 1 p.
5. Rappinas 1 p.
6. Lustnikus 1 p.
6. Tarwastus 2 p.
Jõelehtmes 8 p. p. Mihkli p.
7. Wõrul 3 p.
9. Taali mõisas 2 p.
9. Laekweres 2 p.
10. Kõo mõisas 2 p.
10. Moisekatsis 2 p.
10. Kassinurmes 1 p.
11. Laatris 2 p.
12. Sooniste mõisas 1 p.
15. Oriku mõisa kõrtsi j. 2 p.
15. Lustiweres 2 p.
15. Weski-mõisas 1 p.
17. Watla mõisas, 2 p.
18. Sindis 2 p.
19. Kulinas 2 p.
20. Loobus 1 p.
20. Wändras 2 p.
28. Jõgewa mõisas 2 p.
28. Wolmris 3 p.

Talwe-kuul:

1. Tartus 2 p.
5. Põrawere mõisas 2 p.
8. Paides 2 p.
10. Mustwee alewis 3 p.
10. Wõrul 2 p.
10. Ruhjas 2 p.
15. Wigalas (lina laat) 2 p.
15. Woltweti mõisas 1 p.
20. Walgas (lina laat) 3 p.
22. Raka-mõisas, 2 p.
25. Willandis (lina laat) 3 p.
25. Wolmris (lina laat) 3 p.

Jõulu-kuul:

Merjamaa kiriku juures, Esmasp. ja Teisip. päraft 3. Krist. tul. püh. 2 p.
1. Wask-Narwas 3 p.
1. Alatskiwi mõisas 1 p.
6. Wõõbsus (Räppinas) 1 p.
Pärnus, Esmasp. ja Teisip. pär. 3. Kristuse tulemise püha 2 p.
10. Riias (Jõulu laat) kunni 10. Nääri-kuu pääwani.
16. Paides 2 p.
27. Walgas (saksa laat) 10 pääwa.

☞ Igal aastal 26. Jaani-kuu pääwal, on Tallinnas Doompeal enne lõunat **hobuste näitus**. Päraft lõunat saab Kadrintalis hooste rammu katsutud, ja hooste peremehed, kelle hobused on katsmise juures ilusamad ja tugewamad näitnud, saawad kroonu poolest auupalka. Aga tunnistuse sedel peab iga mehel mõisa poolest kaasas olema, et need hobused on wistist Eestimaa kubermangu talurahwa juures kaswatnd.

☞ Kubermangu kohtu käsu järele ei ole luba, et Laupääwal ega Pühapääwal laata pidada, waid, kui nenda juhtub, peab seda teise nädala esimesel argipääwal peetama.

Balti raudtee.

Tallinnast Baltiski.

Jaamad ja pooljaamad:	Werstad.	Sõidu hinnad: 1. kl. Kop.	2. kl. Kop.	3 kl. Kop.
Tallinnast (Buffet) kunni				
Nõmmele (Pool jaama)	8	—	—	—
Sauele (Pool jaama) .	18	—	—	—
Keilasse (Buffet). . . .	26	98	74	38
Niitwäljale (Pool jaama)	31	—	—	—
Kloogale	34	128	96	49
Baltiskisse (Buffet) . .	45	168	126	64

Tallinnast Peterburgi.

Tallinnast (Buffet) kunni				
Lagedale (Pool jaama)	14	53	40	21
Raasikule	28	105	79	40
Kehrale (Pool jaama) .	37	139	104	53
Aegwiidule (Buffet) . .	53	199	149	76
Lehtsile (Pool jaama) .	66	248	186	95
Tapale (Buffet)	73	274	205	105
Kadrinale	86	323	243	124

Jaamad ja pooljaamad:	Werstad.	Sõidu hinnad: 1. kl. Kop.	2. kl. Kop.	3. kl. Kop.
Rakweresse (Buffet) . .	98	368	276	141
Kabalale	115	431	324	166
Sondale (Pool jaama)	125	469	351	179
Püssile	135	506	380	194
Kohteli (Pool jaama) .	144	540	405	207
Jõhwile (Buffet)	157	589	441	225
Waiwarale	174	653	490	251
Korffile (Pool jaama) ehk Merekülale	183	683	513	266
Narwa (Buffet)	197	739	554	283
Salole (Pool jaama) .	209	784	588	300
Jamburgisse	219	821	616	315
Weimarile (Pool jaama)	231	866	650	332
Weimarile (Plattform) .	233	—	—	—
Moloskowitshi	243	911	684	350
Tiesenhauseni (Pool j.)	252	—	—	—
Wrudale (Pool jaama)	256	960	720	368
Wolosowole (Buffet) . .	266	998	749	383
Kikerinole (Pool jaama)	275	1031	774	396
Jelisawetinskajale	283	1061	796	407
Gorwitsile	294	1103	828	423
Gatshinasse (Buffet) . .	303	1136	853	436
Daitzi (Plattform) . . .	315	—	—	—
Tuderhofi (Plattform) .	319	—	—	—
Wäe-Plattform	321	—	—	—

Jaamad ja pooljaamad:	Werstad.	Sõidu hinnad: 1. kl. Kop.	2. kl. Kop.	3. kl. Kop.
Krasnoje-Selos (Buffet)	323	1211	909	465
Liigowole (Buffet) . . .	334	1253	940	481
Peterburgisse (Buffet) .	347	1301	976	499
Tallinnast Tartu.				
Tallinnast (Buffet) kunni				
Tapale (Buffet)	73	274	205	105
Tamsale (Pool jaama)	87	—	—	—
Kilsile (Ass)	96	360	270	138
Rakele (Pool jaama) .	107	401	301	154
Wägewale	116	435	326	167
Jõgewale (Buffet) . . .	134	503	378	193
Kerseli (Pool jaama) .	148	—	—	—
Woldile	158	593	445	228
Tartu (Buffet).	179	671	504	258

Tähendusd: Lapsed alla 5 aastat saawad ilma maksuta edasi wiidud. Lapsed 5—10 aastat wanad, maksswad 1. ja 2 kl. pool hinda, kolmandamas klassis ¼ sõidu hinda. — Iga reisija wõib 1 puud kraami ilma maksuta kaasa wõtta. — Pileti müimine lõpeb 5 minutid, pakkide wastu wõtmine 10 minutid enne äraſõitmist.

Lugemised.

Kasta.

H. Ch. Andersen'i muiste jutt.

See oli Näärikuu lõpul ja oli lange tuisk. Lumi lendas kanges keerituses läbi uulitsate ja läbi tanawate. Aknaruudud olimad wäljaspoolt lumega kaetud, nagu kliistrega; suurtes kogudes langes lumi katuselt ja rahwal oli rutt taga; köik jooksiwad, pörkasiwad sagedast üksteise wasta ja pidasiwad aeguti kinni, hinge tõmmama ja jalgu puhkama. Töllad ja hobused olimad nagu jahuga kaetud, tuapoisid seisiwad tagurpidi töldade taga ja sõitsiwad sedawiisi seljaga wasta tuult. Jala-rahwas hoidis ennast iga asja warjule, mida tee ääres leidis. Kui wiimaks tuul waikis ja majade seinu mööda kitsad teed lumest lahti roogitud olimad, siis jäiwad mõlemad seisma, kes üksteise wasta tuliwad; kummagil ei olnud himu esimest sammu lume sisse astuda, et teiseſt mööda

saaks. Sõna-lausumata seisiwad nemad üksteise ees, kunni mõlemad, nagu waikist kaupa mööda, ühe jala lume sisse pistiswad.

Wasta õhtat oli tuul täieste waikinud; taewas näitas wälja, nagu oleks pühitud ja kõrgemaks ja selgemaks tehtud. Tähed näitaswad nagu uued wälja ja ühed läikiswad kangemini kui teised — ja külm oli, et paukus. Seal wõis lumi juba nii kõwaks kanguda, et järgmisel homikul warblasi kandis. Need keksiswad siis ka lume peal, kord hange otsas, kord all; süüa wõis neil aga wähe olla, ja külm oli neil ka.

„Piip!“ ütles üks warblane teisele, „seda nimetatakse u u s a a s t a! See on ju hullem kui wana! Selle kaubaga oleksime wanaga rahul olla wõinud. Uuega ei ole mina sugugi rahul ja tean küll mispärast.“

„Ja, seal jookswad nüüd inimesed ja tegiwad uuest aastast nii suurt röömu-kära“, ütles üks weike külmetanud warblane, „wiskaswad wana pottidega wasta ukst ja oliwad nagu pool-hullud röömu pärast, et wana aasta möödas olla. Mina olin ka röömus ja lootsin, et nüüd soojad päewad tulekswad, aga ei selleşt saanud ühtigi; külmetab weel kangemini, kui enne! Inimesed on oma aea-arwudega ekşinud.“

„Seda nemad on!“ kinnitas kolmas, kes wana

ja kelle pea walge oli. „Neil on seal midagi, mida nemad K a l e n d e r nimetawad, aga see on nende enese tehtud. Selle järel pidada köik käima, ei käi aga mitte. Kui k e w a d e tuleb, siis on uus aasta, see on loodust mööda, selle järel käin mina!“

„Aga milla tuleb kewade?“ küsisiwad teised.

„Kewade tuleb, kui kurg tuleb, aga seda ei ole selgest teada ja pealegi siin linnas ei ole kedagi, kes seda teaks; maal teatakse seda paremini. Kas lendame maale, kurge ootama? Seal oleme kewade ligemal.“

„See wõib hea küll olla,“ ütles üks nendest, kes kaua keksinud ja piipsunud oliwad, ilma et isegi teadnud oleksiwad, mis ütlema pidiwad. „Siin linnas on minul aga mõnda, millest maal ilma jääma kardan. Lähema uulitsa nurgal on üks suur maja, seal elab üks inimeste-perekond, kellele tark nõuu pähe on tulnud, kolm neli tühja roosipotti seina külge liia, ikka pöhi wäljaspoole, kus nii suur auk sees on, et mina sisse ja wälja pugeda wõin. Seal on minul ja minu mehel pesa ja sealt on köik meie weiked wälja lendanud. Inimeste-perekond on seda muidugi ainult oma enese röömuks teinud, et meid ikka näha wõiks, ega nemad muidu selle peale mõtelnud oleks, Nemad puistawad wahel ka leiwa-raasukesi wälja.

niisamati oma eneſe rõõmuks, aga ſelleſt ſaame meie pea-toiduſt. Meie laud on kaetud. Sellepäraſt arwan, mina jään ſeia ja minu mees jääb ka; kui meie ſiin ka koguni mitte rahul ei ole — aga meie jääme."

„Ja meie lendame maale waatama, kas kewade tuleb!" Ja ſiis nemad lendaſiwad.

Ja, ka ſeal maal walitſes talwe, oli weel natuke waljum, kui linnas. Külm tuul puhus üle nurmede. Talupoeg ſuurte laba-kinnastega istus ſaanis ja lõi käſi kokku, piits ſeiſis ſüles. Lahjad hobuſed jookſiwad, et auraſiwad. Lumi kriiksus ja käriſes, warblaſed kelkſiſiwad tee peal ja külmetaſiwad. „Piip! milla tuleb kewade? Küll kestab kaua!"

„Liiga kaua!" kostis kõrgelt mäelt üle wäljade ja nurmede üks heal. Wõis olla, et warblaste jutt ſealt wasta kõlas; wõis aga ka olla, et ſee imelik mees ſeda ütles, kes ſeal kõrgema lumehange otſas istus, tuule ja tuiſu käes. Tema oli walge, nagu talupoeg pitka walge kuuega, oli pitka walge juukſetega ja habemega, oli kahwa näuga ja ſuurte ſelgete ſilmadega.

„Kes ſee wana on?" küſiſiwad warblaſed.

„Seda mina tean," ütles wana kaarn, kes aia-teiwa otſas istus ja nii alandlik oli, et aru ſai, kuida Jsſanda ees kõik ainult weiked linnud

on, ſellepäraſt ka warblastega juttu wõttis ja neile ſeletuſt tegi. „Mina tean, kes ſee wana on. See on t a l w e, mulline wana-mees. Tema ei ole ſurnud, kuida Kalender ütleb. Ei tema on noore kuninga-lapſe, kewade, kaswataja, kes tulemas on. Ja, talwe on nüüd walitſemas. Huu! Teie kehas küll ka külm paugub, Teie waeſed weiked warblaſed!"

„Ja, eks ole tõſi, mis ütleſin?" wastas kõige weikem warblane. „Kalender ei ole muud ühtigi, kui inimeste eeſte mõte ja tegu; ſee ei käi loodu ſe järel. Seda tööd oleksiwad nemad meie hooleks jätma pidanud. Meil on õrnem loomus."

Nenda läks nädal mööda ja läksiwad teiſed. Mets oli muſt, külmetanud järw oli nii kõwa, nagu kangunud tina. Pilwed, need ei olnudki õiged pilwed; oliwad niiſked, külmad udu-kogud, mis üle maa kõikuſiwad. Suured mustad wareſed lendaſiwad ſuurtes parwedes, healeta, otſe kui oleks kõi magamas. — Korraga libiſes päikeſekiir üle kangunud järwe. See läikis nagu ſula tina. Lume-kate mäe-harjal ei näitanud ka nagu enne wälja, aga wana walge kuju, talwe, istus weel ſeal ja wahtis ükſi-filmi lõune poole. Tema ei pannud tähele, et lume-kate nagu maa ſiſſe wajus, et ſiin ja ſeal weiked roheliſed lapikeſed ſigiſiwad, kus ſiis maapind warblaſteſt kihiſes.

„Kwitt, kwitt! Kas nüüd tuleb kewade?“

„Kewade!“ kostis üle wäljade ja nurmede ja läbi musta metsade, kus sammal wärskes kenaduses puude all läikis. Ja lõune poolt tuliwad kaks esimest toone-kurge läbi õhu lennates. Igaühel oli üks kena lapsuke selgas, üks peiuke ja üks neiuke. Ja need lapsukesed teretasiwad maapinda, ja kuhu nemad omad jalad pistsiwad, seal tärkasiwad lilled maa seest wälja. Käsi-käes läksiwad nemad wana jeamehe, talwe, juure mäele, langesiwad teretamiseks tema rinna naale ja selsamal silmapilgul oliwad kõik kolm kadunud, ja ümberingi oli peitus. Paks niiske udu kattis kõiki. — Pea hakkas tuul puhuma, lendas ligemale, rutuga, kohas edasi ja kihutas udu oma ees. Siis paistis päike soojast. Talwe oli kadunud, kenad kewade-lapsed istusiwad aasta auujärje peal.

„Seda niwetan m i n a uus aasta!“ ütlesiwad warblased. „Nüüd saame meie oma õigust kätte ja tasumist walju talwe eest.“

Kuhu poole lapsed ennast pööraśiwad, seal tärkasiwad rohelised pungad puudest ja põesastest wälja, seal wenis rohi ja wiljapõllud saiwad haljamaks ja haljamaks. Ja weike neiuke puistas ümberringi õisi wälja; nendest oli tema rüpe täis, need näisiwad sealt wälja kaswama; kuida

tema neid ka wälja puistas, ikka oli neid seal küllalt. Esimeses rõõmu-ruttus lautas teme õilmelund õunapuude ja marjapuude üle, et need täides õilme-ehtes seisiwad, enne kui täides lehtes oliwad. Ja neiuke lõi käsi kokku ja peiuke lõi käsi kokku, siis tuliwad linnu-parwed; ei saanud aru, kust need tuliwad, ja kõik laulsiwad ja kiitsiwad: „Kewade on tulnud!“

See oli kena näha. Ja mõni wana-eideke astus ukse ette pääwa-paistele, soojendas ennast ja waatas kollaste õite peale, mis heinamaalt hiilgasiwad, niisamati, nagu tema noorel põlwel. Maailm seisis nudes nooruses. „Täna on õues kena!“ ütles eideke.

Mets oli weel tõmmukas-roheline, pung paesus punga kõrwas; uhked lõhnawad õied, mitmekarwalised ja mitme-kujulised, seisiwad hulga-kaupa ümberringi ja iga rohu-kõrs oli täis elu ja rammu. Hiilgaw, lõhnaw waep oli kui maha-istumiseks üle maa-pinna kaetud ja selle peal istusiwad kenad lapsed, noor kewade-paar, hoidsiwad hiilgawal näul enda käteşt kinni ja kaswasiwad ja ja kaswasiwad.

Pehme wihm langes taewast nende peale, nemad ei pannud seda tähele, wihma-tilk ja rõõmupisar sulasiwad üheks tilgaks kokku. Pruut ja peigmees andsiwad endale kätt ja sel silmapilgul

löi mets täieste haljendama. Kui päike tõusis, siis oli kõik roheline.

Käsi-käes kõndis pruut-paar wärske, kõlkuwa leht-katuse all, kus pääwa-kiirud ja põesa-warjud kord hiilgawalt, kord tumedat roheliſt sünnitasiwad. Neiu-puhtus ja karastaw lõhn oli noore, õrna lehestiku sees. Selge ja hiilgaw keeruline j gi woolas läbi roheliſe aasu, läbi roheliste kõrkjate ja üle kirju kiwistiku. „Külluses ja ikka ja igaweſt saab see nenda olema ja jääma!“ hõiskas kõik loodus. Ja kägu hüüdis ja lõuke laulis. See oli kena kewade walitsus. Ainult pajudel oliwad karuſed kindad üle õite; need oliwad nii kartlikud, et pealtwaatajale igawus peale tuli.

Ja nenda jõudsiwad ja kaduſiwad pääwad ja nädalid. Palawus woolas maha; palawad õhulaened käiſiwad läbi wilja, mis rohkem kolletas ja kolletas. Põhja-maa lootu-lilled, walged kupud mets-järwe peal, lautaſiwad oma laiad lehed üle wee. Kalad otſiſiwad nende all warju. Ja waikſes metſa-ſerwas, kus päike talupoja ſeina peal kõrwetas ja roosi paeſuwat punga läbi ja läbi soojendas, kus marjapuu lihawateſt, muſt-punaſeteſt, pea pääwa-palawateſt marjadeſt nõretes, ſeal istus ſuwi oma kena kaaſaga, keda kui laſt ja kui pruuti näinud oleme. Ja tema waatas ülespoole, tõuſewate musta pilwete peale, mis nagu

laened, nagu mäed, ſini-mustad ja pakſud, kõrgemale ja kõrgemale weniſiwad, üheſt küljeſt üles ajaſiwad, nagu kiwistanud pööratud meri, rohkem ja rohkem metſa poole weniſiwad, kus kõik, nagu ſala-wäeſt kinni peetud, waikinud oli. Wiimane õhu-lehwitus waikis, iga lind oli taſa. Töe-näuline ootus walitſes üle looduſe. Aga teede ja radade peal ruttaſiwad ſõitjad ja käijad, et warju alla jõuakſiwad.

Järsku leikas walgus läbi pimeduſe, nagu käiks päikeſe-kiir läbi musta pilwe, hiilgates, kõrwetates, ja ſiis tuli pimeduſe wari rakſuwa müriná järel. Weſt kallas woolates alla, jõudis öö ja tuli hiilgus, walitſes waikus ja kärkas kõue kõrge, wali heal. Noor tõmmu-ſuline roog ſoos liikus pitkas laenes; metſa okſad peitſiwad ennaſt wete-udu taha, pimedus tuli ja walgus tuli, rahu ja müriu.

Rohi ja wili oliwad maha rõhutud, nagu wee-woolude wägedeſt, nagu ei piaks iial enam tõusma. Aga wihma-tilgad jäiwad arwemaks, päike paistis ja kõrrede ja lehtede peal ſäraſiwad wee-tilgad, nagu perled; linnu-healed ärkaſiwad okſade peal, kalad kargaſiwad üle wee-pinna, ſeaſed ſuruſiwad ja eemal, kiwi peal ſoolaſes meres, istus ſuwi iſe. ſee wägew mees, künnapaste liikmetega, märja juukſetega, — nooruſes istus tema

seal märskes wee-saunas pääwa-paistel. Kõik loodus läikis uudes nooruses, kõik oli täis elu, wägewust ja kenaduft. See oli suwe, kena-uhke, sooja suwe walitsus. — Kui armsad ja magusad oliwad lõhnad, mis ristheina põllult tõusiwad! Mesilased lendasiwad helisewate tiiwadega ümber ennemuistse-kohtu paiga; põldmarja wääned punusiwad ennast ümber ennemuistse altari-kiwi, mis wihmast pestud, pääwa-paistes läikis. Mesilaste ema oma perega lendas wälja, otsis sündsa paiga ja kogus waha ja mett. Keegi ei pannud seda tähele, ainult suwi oma tugewa kaasaga; nendele oli altari-laud looduse ohwri-annetega walmistatud. — Ja õhta-eha säras kulla-karwalise taewa pealt, ei uhkema kiriku kuppeli peal olnud seda nii rohkest, ja kuu hiilgas eha ja koidu wahel. See oli suwi aeg.

Ja pääwad jõudsiwad edasi ja nädalid jõudsiwad edasi. Haljad sirbid läikisiwad läbi wiljapõldude; õunapuu oksad kõlkusiwad ja nõrkusiwad punase ja kollase wilja raskuses; humalad lõhnasiwad kangest, täis käbi-kobaraid. Ja sarapuu põesa all, kus pähklad rasketes kimpudes rippusiwad, istus suwi oma tõsise kaasaga.

„Mis arwuta rikkus!“ ütles suwi kaasa, „ümberringi õnnistuse küllus, omane ja tulus. Aga siiski, mina ei mõista isegi oma südame

ligutust, minul on igatsus rahu järel. Kas on see uni? Mina ei mõista seda sõnadega seletada. — Nüüd künnawad nemad jälle põldu! Rohkem ja ikka rohkem himustawad inimesed saada! — Waata toone-kured tulewad parwes, käiwad eemalt kündja adra taga. Egyptuse-maa linnud, kes meid läbi õhu kandsiwad! Kas mäletad seda weel, kui meie lapse põlwes seia põhja-maale tulime? — Õisi tõime meie, uhket pääwa-paistet ja haljendawaid metsasi, mida tuuled nüüd raputawad ja sasiwad. Need lööwad nüüd tõmmuks, nagu lõune-maa puud, aga ei anna nagu seal, kulla-karwa wilja.

„Kas tahad seda näha?“ küsis suwi. „Siis ole rõõmus!“ Ja suwi sirutas oma käe wälja, ja metsa lehed saiwad punaseks ja kollaseks, uhked karwad langesiwad metsade peale. Kibuwitsa põesad läikisiwad tulipunasest marjadest ja õispuu oli täis hiilgawaid tarjasi; tamme-torud langesiwad tuppedest ja metsas õitsesiwad mõned õied teist korda.

Aga aasta-walitseja kaasa jäi waiksemaks ja ikka kahwamaks. „Tuul puhub wilust,“ ütles tema. „Öö on wilud udud! — Minul on igatsus nooruse-maale!“

Ja tema nägi kurgesi lahkuma ja sirutas oma käsi nende järel. Tema waatas pääsukeste pesa-

desse, need olid tühjad; rohi tärkas nende sees ja hilised õied, nagu oleksid need nende tarwis tehtud. Ja warblased asusid nendesse elama.

„Piip! Kuhu pererahwas kadunud? Nemad ei suuda wist wilut õhku kannatada, kui see neile natuke silmi puhub, ja on meie maalt ära läinud. Head teed!“

Ja kollasemaks ja kollasemaks läksid lehed; metsas langes leht lehe järel. Sügise-tuuled kohasid. Wiimane leikuse-aeg oli kätte tulnud. Ja kollasete lehtede peal maas oli aasta-walitseja kaasa ja waatas pehme silmaga hiilgawate tähtede poole, ja tema mees seisis tema kõrwas.“ Tuule-hoog keerutas lehta üles — need langesid maha, siis oli tema kadunud. Aga üks liblekas, wiimane sel aastal, lendas läbi külma õhu.

Ja niisked udud tuliwad, jeatawad tuuled ja pikad pimedad ööd. Aasta-walitseja seisis seal lumi-walgete juuksetega, aga seda tema ei teadnud, pidas seda lumeks; mis pilwetest langes. Õhuke lume-kord heitis ennast üle nurme.

Ja kiriku-kellad kõlasid — Jõulu pühadeks.

„Sündimise-kellad kõlawad,“ ütles aasta-walitseja. „Pea sünnib noor walitseja-paar; mina saan rahu, nagu minu kaasa. Rahu seal hiilgawa tähe peal!“

Ja rohelises kuusikus, kus lumi maad kattis,

seal seisis Jõulu-ingel ja õnnistas neid puid, mis pühadeks pidiwad tarwitatud saama.

„Rõõm tubades ja rõõm roheliste oksade all!“ ütles wana aasta-walitseja. Nädalid oliwad teda lumi-walgeks teinud. „Rahu-aeg jõuab, aasta noor-paar saab krooni ja walitsuse-kepi!“

„Wõimus on siiski sinu!“ hüüdis Jõulu-ingel. „Wõimus, aga mitte rahu. Lase lund ennast heita soojendamiseks noore orase peale. Õpi kannatama, kui loodus ennast teise alla heidab, ehk sina küll walitseja oled. Õpi iseennast unustama ja siiski elama! Sinu aeg tuleb, kui kewade tuleb.“

„Milla tuleb kewade?“ küsis talwe.

„Kewade tuleb, kui kurg tuleb!“

Ja walge juuksetega ja lumi-walge habemega talwe istus mäel, lume-hange peal, wana ja paenutatud, aga tugew, nagu talwe-tuuled, nagu jea wägi, ja wahtis lõune poole, nagu endine talwe enne teda. Jea paukus, lumi kärises; läikiwate järwede peal jooksid liu-kingadega, kaarnad ja waresed paistsiwad walge lume peal, tuulelehku ei olnud kuulda. Ja waikses õhus piigistas talwe omad käed kokku, ja wete peal kaswis jea küünra paksuseks.

Siis tuliwad warblased linnast ja küsisiwad: „Kes on see wana mees seal mäel?“ Ja kaarn

oli ka seal, ehk oli tema poeg, mis üks-kõik on, ja ütles warblastele: „See on talwe, mullu-aastane wana-mees. Tema ei ole surnud, kuida Kalender ütleb; tema on kewade laswataja, kes tulemas on."

„Milla tuleb kewade?" küsisiwad warblased. „Siis tuleb meile hea aeg ja parem walitsus. Wana ei kõlba kuhugi!"

Ja waguses mõttes nikutas talwe pead, musta, leheta metsa poole, kus raagus puud kenais kujudes seisiwad, ja talwises uinus wajusiwad jeakülmad udu-piwed. Aasta-walitseja nägi und omast noorusest ja mehe-põlwisest rammust, ja homikul oli kõik mets uhkes ärma-ehtes. See oli talwe unenägu suwisest aeast. Päike tuli pilwete wahelt wälja ja sulatas ärma oksade pealt.

„Milla tuleb kewade?" küsisiwad warblased.

„Kewade!" kõlas heal mägede poolt, kus lumi maas oli. Ja päike paistis soojemalt ja soojemalt. Lumi sulas ja linnud tõstsiwad oma healt: „Kewade tuleb!"

Ja kõrgest läbi õhu tuli esimene toone-kurg, teine tuli tema järel. Kena lapsuke istus kummagi selgas. Ja nemad lasksiwad ennast maha, lageda wälja peale, ja lapsed teretasiwad maa-pinda ja teretasiwad wanat waigist meest, ja see kadus, nagu Moses, udu-pilwetest kantud.

Wanast heast aeast.

Mis „wanal heal aeal" Saksamaal kurjategijate hukkamiseks tarwis läks, seda näitab üks ametlik kiri Preussi Kuningas Friedrich II. (Suure) wiimasest elu-aastast: „Nende riistade arw, mis Leikusekuu 15. pääwal 1786, Teisipääwa, homikul kell 6, kurjast-tuntud kurjategija hukkamiseks tarwitatud saawad: 1) Üks kohaline paik. 2) Üks post ühest terwest, noorest, kolmweerand jalga jämedast, rohelisest tammest, neliteistkümmend jalga pitk. 3) Kuusteistkümmend sülda häid kuiwi puid. 4) Pool sülda häid, rammusaid, kuiwi tõrwakaid. 5) Kaksteistkümmend umbes kaksteistkümmend jalga pitka kuuse latti, puuwirna tugideks. 6) Kaksteistkümmend jalga pitki lattisi puuwirna kokkupidamiseks. 7) Kaks schokki latt-naela lattide kinnilöömiseks. 8) Kuusteistkümmend tükki 1 jalg laiu ja 12 jalga pitki laudu tuleriida liigutamiseks ja katuseks, kui ilm wihmane piaks olema, ka käimiseks selles kamris, kus kurjategija istuma piab; niisamati ukseks puuwirna sisseminekul, ka kaks henge ja kaks haaki selle ukse tarwis. 9) Kolm mandlet (igaühes 15 kubu) õlgi. 10) Pool tündret tõrwa. 11) Neli naela puhastatud wääwlet. 12) Kaks kerget tule-haaki. 13) Üks raudne kabli. 14) Üks raudne süte-katel, ühe koti sütega puu-

wirna sütitamiseks. 15) Kuus krampi neli tolli pikad ja kaks tolli laiad. 16) Neli weiket ahelat kätes ja jalgus, kolm küünart pikad, iga ahela külges üks rõngas ja üks haak, kurjategija keha posti külge köita. 17) Kaks ahelat, neli küünart pikad. 18) Neli suurt astjat weega, tule-haakide jahutamiseks. 19) Kaks arru-ohja. 20) Üks weike pink kurjategija isteks. 21) Kaks kartsast, ronimiseks puuwirna ladumise juures. 22) Üks kirwes. 23) Üks wasar. 24) Ühed pihid. 25) Üks oherd. 26) Üks labidas. Berlin'is, Leikusekuu 15. pääwal 1786." — See kiri hukkamise üle tulega, ei saanud mitte ühest kohtu-liikest ega ka timukast üles pandud ja ulla kirjutatud, waid hukkamise juure kommanderitud Lieutenant von Möllendorf'ist. Kaks pääwa päräst seda hukkamist, Leikusekuu 17. pääwal, wara homikul, suri Friedrich Suur ära. See kurjategija ei olnud wiimane, kes Berlin'is kohtu poolest tule-surmale mõistetud sai. Weel ligi kolmkümmend aastat hiljemini leekas üks tule-riit Berlin'i wärawate ees üles, kus üks tule-panija oma armukesega peal oli. Stuttgart'is Cotta raamatu-kaupluse poolest wälja antud „Homikuleht haritud seisustele" töi omal seitsmemal aasta-käigul Nr. 150 sees, Lehekuu 24. pääwast 1813, järgmise sõnumi Berlin'ist: „Lehekuu kahekssateistkümnemal pääwal saiwad tule-

panijad Peter Horst ja Louise Delitz, esimene kolmkümmend, teine kaksküminendüks aastat wana, ära põletatud. Mõlemad näitasiwad kohtu-otsuse kuulmise juures ja ka hukkamise-pääwal wäga julgetunud wälja. Peter wiskas wankrele astudes ühe mängu kaarta, mida tema omaks Laulu-raamatuks nimetas, rahwa sekka ja puu-wirna juures oma kübara höiskates üles. Louise kinnitas ühele ligiolewale Politsei-ametnikule, mitte üks tema pulsidest ei lüüa küremini, kui muidu, ja tema tahaks aga teada, kas Horst ka oma röömsat meelt kinni piab. Puu-wirna otsas kohkus tema aga omeigi üheks silmapilguks. Horst astus tema juure, hakkas tema ümbert kinni ja läks siis oma paiga peale. Mõne minuti päräst oli kohtu-otsus täidetud. — See näitab wiimane hukkamine tulega olema, wis Europa's kohtu poolest mõistetud sai. Aead on ennast pehmustanud ja see on hea, julgetunud tule-panijatele kuluks aga wist kangemat nuhtlust: „Ihnen zur gerechten Straff und Anderen zu einem abscheulichen Exempel" — „Temale õigeks nuhtluseks ja teistele üheks peletawaks eestäheks" — kuida seesuguste wana-aegsete kohtu-otsusete lõpul, wana-aegses Saksa-keeles seisis.

Weel „wanaſt heaſt aeaſt“.

Sel „wanal heal aeal“ andis Mecklenburg'i-maa kõrge Konſiſtorium kord käsku, et koolides ka geografiat pidi õpetatud ſaama. Üks koolmeister otſis oma kooli-asjades asjata üht maa-kaarti, mille järel tema õpetada wõiks. Wiimaks leidis tema, kui ka mitte ühe maa-kaardi, ſiis ometigi ühe wäga hea plaani Hamburg'i linnaſt. Sellega algas tema oma geografia-õpetamiſt, ja et ikka üht teiſt kaarti ei leitud, ſiis jäi ſee plaan mitu aastat ainſaks abi-nõuuks, küla-poistele geografia-teaduſt pähe toppida. Poiſid ei olnud aga mitte asjata Hamburg'i plaani ſtuderinud, neiſt ſaiwad kõige paremad droſchka-kutſarid (ſõidu-woorimehed) ſelles linnas. Neil oli ainult waja oma kodu-küla nimetada, ja kohe tõsteti neid puki peale. — See oli wana aeg, aga ka uuemal aeal on mõnda näha ja kuulda. Nenda on nimelt ſuurte mõiſa-herrade patronat-õigus küla-koolide üle. Selleſt teab meie päiwil „Weſer Zeitung“ jutuſtada: Mõiſaherra tuleb õpetamiſt omas küla-koolis pealt kuulama. Koolmeister on mitme-aastaſe waewaga oma koolipoistele tõeste ka weel midagi muud õpetanud, kui lugemiſt ja kirjutamiſt. Mõiſaherra imekspanemiſeks teadwad poiſid ka õige rohkeſt aealugu ja geografiat. Uhke oma töö hea järje

üle ſaadab koolmeister oma patronat-herrat lahku-miſe juures ukſeni, kus tema järgmiſt kiituſt ſaab: „Wäga hea, armas koolmeister, aga pange üht tähele: Profeſſoriſt ei pia meie koolis mitte kaſ-watatud ſaama.“

Üks tuumakas talumehe-kõne Parlamentis.

Parlamenti-liige, taluperemees Kaltenegger Steyer-mark'iſt, pidas teenijate-küſimiſe kohta Auſtria Maa-päämal kõnet, milles tema nimelt ütles: Meie päiwil mõtleb mõni noor mees, kui tema otſata palju õppinud on: „Mis! mina ei taha härge-poiſiks hakata! Seda ei tule minule meelegi!“ Ja tü-drukud ütlewad: „Mina ei taha ſigade-lauta minna, ſeal on ju paha hais!“ Tema tahab ſuuremaks, koka-tüdrukuks, koolitajaks ja kõigiks mis wõimalik ſaada, mitte aga talutüdrukuks. Suure ilma-tarkuſe ja toreduſe järges ei taha keegi enam lauta minna. Wõtab koolmeister ühe poiſi käſile ja tahab temale teenistuſt mööda karistuſt anda, ſiis on ſee temale kooli-ſeaduſt mööda keelatud, nuht-luſe-ſeadus, kooli-nõuukogu, inimlik tundmus ja kuida neid uut-moodi nartſuſi kõik nimetatakſe (naer, Präſidenti kell), ja ots on, et koolmeister nuhtluſe alla langeb. Kolm asja on meie aea tundemärgid: Iſitapmiste ſuur hulk, ſegameeliste ja tuhthoonelaste ſuur rohkemaks-kaswamine ja

nendanimetatud mässamise-erakonna kaswamine. Kõik see tuleb seltskondlikust korraldusest. Meie waesed inimesed seisame kolme wõimu all. Meie Katholiiklased nimetame neid Kurat; Teie wist, sest et kõrgemal seisate, waimu-tuhinad (Leidenschaften). Need kolm paha asja on uhkus, silmahimu ja liha-himu, ja wiimase seas on ka joomakurat. Ja nüüd mõtelge ise selle peale, minu herrad, meie, kellel meil juba hallid juuksed on, mitmetel koguni mitte enam juukseid, meiega on lugu sagedast õige paha, kui tubliks ja auusaks jääma piame. Waadake ühe raamatu-kaupluse sisse, ei muud ühtigi, kui armastuse-jutustusi, romanisi, kuida armastus on, kuida see kõik wälja näitab, kuida nemad üksteist kallistawad j. n. e. Mina olen üks sant theatre-käija ja olin Wiin'is ainult kaks korda theatres. Aga ükskord olin mina seal ja pian tunnistama, mis mina seal nägin, see läheb natuke liiale. (Hüüdmised: Mis see oli?) „Kuradi naene" oli see. Seal on umbtruuwus nii hiilgawalt, nii äratawalt ette pandud, et pea himu tuleb, seda järel teha. Ja senna on emad omad ilmasüüta tütred kaasa wõtnud, need on wäga teraselt tähele pannud; nemad ei ole esimesel silmapilgul selleşt küll wist mitte aru saanud, aga aega-mööda õpiwad nemad aru saama.

Lindude häwitamine Italia's.

Trient'ist kirjutatakse: „Kui wiinapuudest ümberpunutud Etschi-aasudest läbi sõidetakse, siis nähakse kesk-mägede otsade peal weikeseid majakesi, kõik ühe plaani järel ehitatud, mis wälja näitawad nagu wahimajad, pealetungiwa waenlase tähelepanemiseks. Need on ka wõitlemiseks määratud, aga mitte ühe kardetawa waenlase wasta, waid maa süütamatute ja kasulikumate sõbrade, rõõmsate laululindude parwede wasta, kes omal rändamisel lõune poole sealt tuhandete kaupa läbi lähewad. „Riccolo" nimetatakse neid majakesi ja nende peremeeste peale on teistel kade meel. Üheşt Bozenlasest üteldakse, et tema soowimine ilmaliku eluõnne peale ainult üks majade mägede otsade peal, üks haud surnuaia wõlwede all ja üks era-iste kirikus on; Italialased Etschi jõe ümberkaudu on alandlikumad, nemad ei soowi muud, kui üht masot (weiket talukohta) elu-asemeks, kui selle juures aga üks riccolo on. Italialane on kõikide lindude kuri waenlane. Igal aastal saab sulgliste laulikute wasta üks häwituse-sõda peetud, milleşt teistel maadel aimu ei ole. Linnupaelu ja teist wähemaid riistu põlgab Italialane, ehk tarwitab neid ainult häda pärast, tema rõõm on suured wõrgud, milles linnud kohe sadade kaupa

tema kätte langewad. Tema tunneb selgest kõik need paigad, kuhu wäsinud loomukesed omal lennul lõune poole puhkamiseks maha lasewad ja ehitab senna oma riccolo, mille juures tema mingisugust kulu ei pelgu. Need toowad temale ka head kasu; sealt saab tema kõigiks sügiseks oma armsamat toitu ja saadab rikast saaki linnadesse, kus seda iseäralistele linnu-turudel palju päritakse ja kõrge hinna eest ostetakse. Kauplemine lindudega on Italia-Tirol'is ja kõikis Pealt-Italia's üheks suureks aga wäga kurwaks tallituseks saanud. Mingisugused linnud ei leia armu: Tihased, külmalinnud, ristnokad, musträästad, lauluräästad j. n. e., kõik leiawad surma ühes mõrkus; kõige weikemaid ja kõige kasulikumaid laululinduși häwitatakse kõige kangema tuhinaga, sest need on kõige rohkem Italialaste moka järel. Pealt-Italia's ei anta ka pääsukestele armu! Waesed õnnetumad loomukesed, kes läbi Italia-Tirol'i peasewad, langewad Venetia's ja Piemont'is mõrkudesse. Häwitamise-himule lindude wasta saawad Italialased lapsest saadik harjutatud. Waewalt suudab poisike lpata, siis mõtab isa teda linnu-püügile kaasa ja õpetab temale selle kunsti saladusi. Kui kangest see poisikeste südant toorustab ja kuida nende loomade surmamine tapmise-himu, mis lõunepoolise rahwa keskis muidugi suur on, kaswatab, selleșt

wõiksiwad kriminal-kohtute aktid kohkutawat tunnistust anda. See lindude-häwitamine, mis seal juba aasta-sadade kaupa kestab, piab tingimata kurwi ja kahjulikkusi järgi tooma. Juba mõnest aeast saadik tuntakse Trentino's laululindude ja teiste kasulindude puudust. Linnulaulud, mis seal enne mägesi ja nurmesi elustasiwad, on pea täieste soikinud, ainult jultunud warblased ei lase ennast peletada. Kõik teised ja kasulikumad sulgliseд laulikud on pea häwitatud. Et selle läbi kõiksuguseд kahjulikud kärbikud seda rõõmsamini sigiwad ja kosuwad, see on üsna loomuslik, ja aidadel ja põldudel on selle pooleșt juba palju kannatada. Siiski on weel hiljuti mitmed Italia-Tiroli kogudused walitsuse ettepaneku wasta palwekirjasi sisse annud, mis nunne, ühe metsadehäwitaja madriku, kange siginemise päraſt linnupüüdmise keeldu päris, sest selle läbi jääda mitmed perekonnad hädasse, kes nüüd linnu-püüdmiseșt elawad. — Kuida on selle asjaga meie kodumaal? Jumal tänatud! nii kuri küll mitte, aga ka meie juures on selles palju parandamist tarwis, kui laululindude hulk, kes ühes kahjulikkude kärbikute ja madrikute wägewamad häwitajad on, mitte kardetawal wiisil kahanema ei pia, kuida see endiste aegade wasta juba nii kangest kahanenud on, et mõnes paikas kewadetel linnulaulu pea

koguni mitte enam kuulda ei ole. Meie maal ei püüa küll keegi laululinduſi toiduks, aga kui ſagedaſt ei näe meie mitte poiſikeſi põeſastes ja puude otſas linnu peſaſi otſima ja häwitama, mitte pahal tahtmiſel, kuida meie loodame, waid ainult rumaluſes, ühe wana mõiſtmata wiiſi järel „mune waatamas“. Nemad ei tea eht ei mõtle, et lind peſa maha jätab, kui tema mune ſedawiiſi „waadatakſe“. Salatud ei wõi ſelle juures ka mitte ſaada, et poiſikeste ſüda, kes, lindude kartlikuſt kiſaſt hoolimata, nende peſaſi ſel wiiſil „waatamas“ käiwad, märkamata ikka rohkem tooruſe poole libiſeb ja et nemad wiimaks ka halastamatal wiiſil linnu pojad peſaſt wiskawad. „Ristirahwa Pühapääwa-lehe“ Nr. 36 juures, Mihklikuu 8. pääwaſt 1891, tuli „Tallinna „Elajatekaitſe-Seltſi“ lennuleht Eesti rahwale“ ſelle asja üle. Saagu ſee weike kiri hoolega tähele pandud, mis ükſi ja wiimaſeks ei jää. Saagu juba ſel aastal, milleks ſee Kalender määratud on looma-kaitſemine meie armſa Eesti rahwa keskis ſiginema ja edaſi ja edaſi rõõmſaſt õitſema!

Preussi Kuningas Friedrich Wilhelm III.

tellis, kui tema kord reiſule läks, ühe kuulſa puuſepa-meiſtri juures kõige oma elumajale uued mõ-

blid mahagoni-puuſt. Kui tema tagaſi tuli, ſiis oli kõik, kirjutuſe-laud, kommodid, lauad ja toolid walmis. Aga päritud hind näitas kokkuhoidlikul Kuningal liiga kõrge olema ja tema laskis Hofmarſchalli läbi meiſtrile oma pahanduſt kuulutada. Meiſter kinnitas, et tema rohkem pärinud ei olla, kui õige on, aga Friedrich Wilhelm III. arwas nüüd kord, et tema rohkem maksma pidada, kui teiſed, ja ei tahtnud maksa. Kui meister raha, mida temal kibedaſt tarwis läks, mitte ei ſaanud, ſiis ei jäänud temal muud üle, kui Kammerkohtus Kuninga peale kaebata, mis üks enne weel kuulmata aſi oli. Kohus laskis rehnungi läbi waadata ja möblid wannutatud aſjatundjateſt takſerida. Ja waata! takſerimine andis ſuurema ſumma, kui meiſter pärinud oli, kes ſiis ka protſeſſi wõitis. Kuningas laskis teda oma juure tulla, maksis kõik küſitawa ſumma wälja ja ütles pehme healega: „Rehnung näitas minule küll liiga kõrge olema, aga ſelles olen mina eksinud. Kammerkohus on minu wasta ja Teie poole mõiſtnud. Teie olete üks tubli, oſaw ja auus mees — piate minule, nii kaua kui mina elan, tööd tegema.“

Nalja jutukesed.

Tütar: „Jumala pärast, ema, minu rahakott on kadunud; see noor mees, kes minu kõrwas istus, on wist waras!“ — Ema: „Kui kohmetand! Kas Sina siis ei märkanud, kui tema käe Sinu taskusse pistis? — Tütar: „Märkasin küll — aga — mina arwasin, et tema üht kirjakest minu taskusse pistaks.“

Poisike tuleb kooli-eksamilt koju ja hüüab rõõmuga: „Ema, mina sain esimese hinna kenakirjutamise eest!“ — „Aga kuida see wõimalik on, Sina olid ju ikka wiimane klassis?“ — „Ja, õiguse pärast sai seda minu sõber Paul, kui meie aga koju läksime, siis kautas tema kingituse raamatu-kotist ära ja mina leidsin.“

Leeris küsis kirikuõpetaja: „Ütelge lapsed, kui mitmesuguse wiisil wõib seitsmendema käsu wasta pattu teha?“ — Lapsed ei leidnud wastust ja kirikuõpetaja pööras ennast kaasa tulnud wanade poole: „Noh, mölder Matikirst, ütelge Teie, kuida igapääwases elus seitsmema käsu wasta pattu tehakse?“ — Matikirst: „Kirikherra, sellega ei ole minul enam tegemist, weski on nüüd minu poja käes.“